

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Instructie voor gebruik:

Dit is het formulier voor de beantwoording van de Beleidskompasvragen ten behoeve van internetconsultatie. Per 29 maart 2023 worden bij nieuwe internetconsultaties de antwoorden op de vragen van het Beleidskompas gepubliceerd. Let op dat dit formulier op enkele punten afwijkt van het reguliere Beleidskompasformulier, aangezien dit formulier terugblijkt op de stappen voorafgaand aan de consultatie.

Alle tekstvakken in het formulier dienen te worden ingevuld en vragen mogen niet worden verwijderd. Indien het voorstel een technische wijziging betreft of om een andere reden beleidsarm is, kan bij de vragen die niet van toepassing zijn worden volstaan met het invullen van "n.v.t."

Verwijder de cursief gedrukte tekst na beantwoording van de vragen.

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

<https://www.internetconsultatie.nl/wijzigingnamenslavernijverleden>

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Nazaten van tot slaaf gemaakten

Dit begrip verwijst naar degenen wier voorouders in het verleden tot slaaf zijn gemaakt. Men kan voorouders hebben uit Suriname, de Caraïben en Indonesië, maar ook uit andere landen, zoals Brits-Guyana of Zuid-Afrika. Naamswijziging is overigens alleen mogelijk als iemand de Nederlandse nationaliteit heeft, een verblijfsvergunning asiel heeft of staatloos is. Het zal waarschijnlijk vooral gaan om nazaten die in Nederland of een BES-eiland wonen.

Belangenorganisaties

Er is een groot aantal belangenorganisaties die betrokken zijn bij het Herdenkingsjaar slavernijverleden.

Daarnaast zijn betrokken:

#Dienst Justis

Dienst Justis is een onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze uitvoeringsorganisatie is verantwoordelijk voor het behandelen van verzoeken tot naamswijziging.

#Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als coördinerend ministerie voor de uitvoering van de aangekondigde maatregelen in vervolg op het rapport van de Dialooggroep Slavernijverleden 'Keten van het verleden'.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

- De genoemde belangenorganisaties of personen die zijn betrokken bij het onderwerp
- Dienst Justis, als de betrokken uitvoeringsorganisatie
- BZK als coördinerend ministerie als het gaat om het slavernijverleden
- Auteurs van het in opdracht van het WODC opgestelde rapport Verkenning basis voor naamswijziging in verband met het Nederlands slavernijverleden.

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

- Met een aantal belangenorganisaties en personen die zijn betrokken, vindt regelmatig overleg plaats, waarin wordt gesproken over het proces (stand van zaken) en de inhoud.
- Er is een lijst van belangenorganisaties slavernijverleden. Zij zullen bij gelegenheid van de internetconsultatie bij brief expliciet worden uitgenodigd om te reageren op de concept regelgeving. Dat laatste geldt ook voor de auteurs van eerder genoemd rapport.
- Er is nauw overleg met de Dienst Justis over o.m. de uitvoerbaarheid van de toekomstige regeling. Dienst Justis zal een uitvoeringstoets doen.
- BZK wordt op de hoogte gehouden en waar nodig wordt met de betrokken ambtenaar afgestemd.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het probleem?

- b) Bij de verscheping en verkoop van tot slaaf gemaakte personen werd de eigen identiteit afgenomen en daarmee een deel van de culturele identiteit. Pas bij de vrijmaking kregen tot slaaf gemaakten een achternaam –een naam die zij veelal niet zelf mochten kiezen en die verband hield met de naam van de slavenhouder of de plantage waarop zij werkten. Dergelijke achternamen worden tot de dag van vandaag door de nazaten van tot slaaf gemaakte personen gedragen.
- c) Geslachtsnamen kunnen in deze gevallen herinneren aan de onrechtvaardige en gewelddadige geschiedenis van slavernij, omdat deze namen verwijzen naar de mensen die de voorouders van tot slaaf gemaakten hebben gekolonialiseerd en onderdrukt op plekken waar dit heeft plaatsgevonden. De regering heeft excuses aangeboden voor de rol en betrokkenheid van haar historische, bestuurlijke voorgangers bij de - kort gezegd - slavenhandel en slavernij. Aan de excuses van de regering zijn ook maatregelen verbonden die gericht zijn op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en de doorwerking en verwerking van het slavernijverleden. Eén van deze maatregelen betreft een wijziging van het Besluit geslachtsnaamswijziging en de Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling waardoor wijziging van geslachtsnamen die verband houden met het slavernijverleden kosteloos kunnen worden gewijzigd (Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 1, pg. 2).

d) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Zie hierboven

e) Wat is de omvang van het probleem?

Het is niet mogelijk om cijfers te geven over het aantal nazaten van tot slaaf gemaakten die hun achternaam willen wijzigen. Het is afhankelijk van de individuele overwegingen en keuzes. Er kunnen 200 verzoeken worden ingediend, maar ook 30.000 of 100.000. In het eerste jaar of in de loop der jaren.

Uit CBS cijfers blijkt dat in 2022 Nederland 715.331 inwoners had met een migratieachtergrond uit Caribisch Nederland, Indonesië of Suriname. Daarvan is zo'n 20% minderjarig. Stel dat we van deze cijfers uitgaan en ervan uitgaan dat 5% van de meerderjarigen zijn achternaam wil wijzigen, dan kom je uit op 28.000 verzoeken.

f) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Op dit moment is er geen specifiek beleid voor het wijzigen van namen die verband houden met het slavernijverleden. In voorkomende gevallen kan een beroep worden gedaan op de hardheidsclausule. Daarvoor is vereist dat betrokkene met een verklaring van een deskundige aantoonst dat hij psychische hinder ondervindt van zijn geslachtsnaam.

In zijn brief van 19 december 2022 (Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 1) heeft minister-president aangekondigd dat een (specifieke) tijdelijke regeling wordt voorbereid tot kosteloze naamswijziging voor nazaten van tot slaaf gemaakten. Dit is bevestigd in de voortgangsbrief vervolgotraject invulling Slavernijverleden van 23 juni 2023 (Kamerstukken I 2022/23, 36284, nr. C).

Op dit moment is ook nog niet voorzien in regels voor naamswijziging op de BES. Beoogd wordt hierin binnen afzienbare termijn te voorzien. In afwachting van een brede regeling wordt -gelet op de aard van onderhavige regeling- wel al voorzien in de mogelijkheid voor inwoners van de BES om ook een beroep te doen op deze regeling.

g) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het recht op naam en de mogelijkheid de achternaam te wijzigen is in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek geregeld. In het Besluit geslachtsnaamswijziging (hierna: Bgn) zijn de gronden voor wijziging van de achternaam opgenomen. Om wijziging van de achternaam van nazaten van tot slaaf gemaakten mogelijk te maken, moet worden voorzien in een grondslag in het besluit. De Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling (hierna: Regelen) moeten worden aangepast om deze wijziging voor verzoekers kosteloos te laten zijn.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Met de wijziging van het Bgn en de Regelen wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen slavernijverleden.

b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

nvt

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Zie voortgangsbrief vervoltraject invulling Slavernijverleden van 23 juni 2023 (Kamerstukken I 2022/23, 36284, nr. C):
Onder de regeling zullen verschillende drempels worden weggehaald die thans worden ervaren bij geslachtsnaamswijziging i.v.m. het slavernijverleden. Eerste drempel die wordt weggenomen zijn de financiële kosten die gepaard gaan met een gebruikelijk naamswijzigingsverzoek van € 835. De naamswijziging wordt kosteloos voor nazaten van tot slaaf gemaakten. Een tweede drempel die wordt weggenomen, is het verplichte bewijs van ernstige lichamelijke of mentale schade door een daartoe bevoegd psycholoog. Onder de regeling kosteloze naamswijziging voor nazaten van tot slaaf gemaakten kunnen verzoekers door middel van een eigen verklaring aantonen dat hun naam is voortgekomen uit het slavernijverleden. Tevens zal bij het kiezen van een nieuwe geslachtsnaam het vereiste van de Nederlands klinkende naam komen te vervallen.
Beoogd wordt beide drempels weg te nemen. Alternatieve optie zou zijn een van deze drempels weg te nemen; geen aparte grondslag maar in deze gevallen wijziging wel kosteloos mogelijk maken (dan blijft vereist het bewijs van ernstige lichamelijke of mentale schade door een daartoe bevoegd psycholoog) of aparte grondslag opnemen waarbij wel leges verschuldigd zijn (dan blijft de financiële drempel bestaan). Gelet op de achtergrond en politieke wens om in deze gevallen de ondervonden drempels weg te nemen, is niet voor een van deze alternatieven gekozen.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Zie hierboven

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

nvt

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

Met een laagdrempelige regeling voor naamswijziging kunnen nazaten van tot slaaf gemaakten die dat willen op eenvoudige wijze de aan hun voorouders opgelegde naam wijzigen. Hiermee kan een bijdrage worden geleverd aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen slavernijverleden.

Daar staat tegenover dat een laagdrempelige regeling het risico kan meebrengen dat misbruik van de regeling wordt gemaakt. Dit doordat op deze grond een beroep wordt gedaan door personen voor wie de regeling niet is bedoeld. Daarom worden de effecten van de regeling door de Dienst Justis gemonitord. Ook wordt de regeling uiterlijk 3 jaar na inwerkingtreding geëvalueerd, zodat kan worden gezien of een beroep op deze wijzigingsgrond zonder dat leges zijn verschuldigd in stand kan blijven.

Op dit moment is nog niet voorzien in regels voor naamswijziging op de BES. Beoogd wordt hierin binnen afzienbare termijn te voorzien. In afwachting van een brede regeling wordt -gelet op de aard van onderhavige regeling- wel al voorzien in de mogelijkheid voor inwoners van de BES om ook een beroep te doen op deze regeling.

b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

- De procedure van naamswijziging moet verantwoord uitvoerbaar zijn voor de Dienst Justis, financieel en t.a.v. de werkprocessen. Hiertoe wordt vooraf een uitvoeringstoets gedaan.
- Voor de doenvermogenstoets wordt contact opgenomen met Jonas Wachner.
- Een grondrechtstoets wordt aangevraagd.
- Idem discriminatietoets.
- In overleg met OCW wordt bekeken of een gendergelijkheidstoets nodig is.
- Overwogen is of de AP moet worden betrokken of een DPIA (door Justis) gewenst is. Gelet op het feit dat er geen sprake is van een wijziging in de gegevensverwerking en bij eerdere wijzigingen op dit terrein de AP ook niet betrokken is, wordt hiervan afgezien.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Een tijdelijke regeling tot kosteloze naamswijziging voor nazaten van tot slaaf gemaakten.

De tijdelijke regeling voor zover die de kosten betreft kent in beginsel een werkingsduur van 5 jaar, waarbij de regeling na een periode van 3 jaar zal worden geëvalueerd waarna tevens besluitvorming over een regeling met een permanent karakter kan plaatsvinden.

Een verzoek om naamswijziging kan bij Justis worden ingediend door nazaten van tot slaaf gemaakten die in Nederland wonen.

Naamswijziging is alleen mogelijk als iemand de Nederlandse nationaliteit heeft, een verblijfsvergunning asiel heeft of staatloos is.

Ten bewijze van het voldoen aan dit criterium is een Eigen Verklaring van verzoeker voldoende.

De wijziging van de achternaam geschiedt bij voorkeur door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel. Is dat niet mogelijk of wordt dat door verzoeker onwenselijk geacht, dan geschiedt de wijziging door het kiezen van een andere geslachtsnaam. De andere geslachtsnaam is de naam van een (voor)ouder of een nieuwe geslachtsnaam die nog niet in Nederland voorkomt.

Verzoeker hoeft geen leges te betalen.

Regeling geldt ook voor inwoners op de BES.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- brede maatschappelijke impact?

- Met de wijziging van het Bgn kan een bijdrage worden geleverd aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen slavernijverleden.
- de Dienst Justis voert een uitvoeringstoets uit.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

Risico op misbruik

Normaliter dient een verzoeker aan te tonen/aannemelijk te maken dat hij aan de voorwaarden voor naamswijziging voldoet. Bij de beoogde naamswijziging brengt het moeten aantonen een nazaat te zijn van een tot slaaf gemaakte, een onredelijke bewijslast met zich. Daarom zal worden gewerkt met een door de verzoeker over te leggen Eigen Verklaring. Dat levert wel een risico op misbruik op. Mede daarom gaat het hier om een tijdelijke regeling waarbij de effecten worden gemonitord.

Financieel risico

Het is niet mogelijk om cijfers te geven over het aantal nazaten van tot slaaf gemaakten die hun achternaam willen wijzigen. Het is afhankelijk van de individuele overwegingen en keuzes. De maatregel wordt bekostigd uit de € 100 miljoen die het kabinet hiervoor heeft gereserveerd. De uitputting van dit budget wordt gedurende de uitvoering gemonitord en kan aanleiding vormen voor het naar voren halen van de besluitvorming over de voortdoring van het kosteloze karakter van de wijzigingsmogelijkheid.

- d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

De tijdelijke regeling voor zover die de kosten betreft, kent in beginsel een werkingsduur van 5 jaar. Daarbij zal de regeling na een periode van 3 jaar worden geëvalueerd waarna tevens besluitvorming over een regeling met een permanent karakter kan plaatsvinden. De effecten van de regeling worden ook door Dienst Justis gemonitord. Bij de evaluatie wordt onder andere bekeken of de regeling toch nog drempels kent of wordt indien mogelijk het eventuele ongeoorloofd gebruik van de regeling onderzocht. Binnen DGSenB wordt nog bekeken wat nodig is om de evaluatie goed en effectief te laten verlopen.